

NOTAT

Metodikk ved gjennomføring av områdeplan for Midtmarka -
Rotemyra, Meland kommune

NOTAT

Metodikk ved gjennomføring av områdeplan for Midtmarka - Rotemyra, Flatøy, Meland kommune

Innholdsfortegnelse

Innledning	2
Målsetning	2
Fleksibilitet i planprosessen	3
Arbeidsmetodikk	3
<i>Om “workshop-modellen”</i>	3
Organisering av faggruppe	4
<i>Faggruppen</i>	4
<i>Ledelse</i>	4
<i>Spesialistkompetanse</i>	5
Deltagere i tverrfaglig faggruppe	5
Medvirkning	6
Særlig om arbeidsform og metodikk for faggruppens arbeid	6
Verktøy	9
Prosess	9
Forenklet organisasjonsplan “workshop-modellen”, med tverrfaglig faggruppe.	10

NOTAT

Metodikk ved gjennomføring av områdeplan for Midtmarka - Rotemyra, Flatøy, Meland kommune

Innledning

Det skal gjennomføres mulighetsstudie i forbindelse med områdeplanleggingen av Midtmarka – Rotemyra på Flatøy, Meland kommune. Mulighetsstudiet har til formål å avklare rammebetingelser for områdeplanen, herunder kanskje særlig vurdere omfang og organisering av fremtidige boligområder med tilhørende infrastruktur og offentlige funksjoner. I denne sammenheng vil det bli utarbeidet mulighetsstudie omfattende 2 alternative scenarier. Ved utarbeidelse av ulike scenarier er det vår hensikten å etablere et bredt faglig grunnlag for påfølgende planprosess.

For å sikre at scenarioene er sammenlignbare, vil mulighetsstudiet i sin helhet baseres på like inngangsverdier og målsetning, summert opp innenfor tre satsningsområder:

1. Miljø

- Utvikle et bærekraftig boligområde med miljøvennlige løsninger for transport, energi og avfallshåndtering.
- Sikre eksisterende naturverdier gjennom planlegging.

2. Samfunn

- Styrke og utvikle regionsenteret Knarvik, og legge til rette for utvikling av aksene Frekhaug – Flatøy – Knarvik.

3. Befolkning

- Skape et attraktivt og fremtidsrettet boligmiljø på Flatøy.
- Øke tilgjengeligheten til rekreasjonsområdene på Flatøy og Håøya.

Målsetning

Ved utarbeidelse av arbeidsmetodikk har vi valgt å fokusere på følgende målsetninger:

- Lokale grupper og interesseorganisasjoner må sikres reel mulighet for medvirkning.
- Stor faglig bredde, som sikrer at området utvikles med utgangspunkt i de beste ideer.
- Et omstillingsdyktig og fleksibel prosjekteringsmiljø som fortløpende evner å svare på endrede forutsetninger og innspill.
- Relevante kommunale og interkommunale instanser skal kunne påvirke innholdet i planen, det samme gjelder for eksterne offentlige høringsinstanser.
- Følge opp relevante statlige, fylkeskommunale og kommunale planer, prinsipper, retningslinjer og forskrifter mm.

For å utvikle en god områdeplan, vil det være behov for å sikre en bred faglig tilnærming til oppdraget. Eksempelvis vil utvalgte forskningsmiljøer med relevant kompetanse skal inviteres til å komme med innspill til utvikling av planområdet. Bærekraftig områdeutvikling, urbanisme, boligbygging, energiløsninger, universell utforming med mer, er eksempler på temaer hvor det finnes stor forskningsbasert kompetanse. Vi ønsker å utvikle en metodikk som er åpen for integrering av slik viten.

NOTAT

Metodikk ved gjennomføring av områdeplan for Midtmarka - Rotemyra, Flatøy, Meland kommune

Fleksibilitet i planprosessen

Metodisk sett blir det derfor viktig å utvikle arbeidsformer som inneholder nødvendig fleksibilitet og muliggjør at slike endringer kan håndteres på en god og effektiv måte.

Det bør legges vekt på det faktum at planprosesser, særlig i enkelte faser, kan være preget av stor usikkerhet. Endringer i nasjonale føringer, lokalpolitisk holdningsskifte eller ny kunnskap er forhold som kan påvirke planprosessen i større eller mindre omfang.

Arbeidsmetodikk

Utvikling av metodikk for gjennomføring av forestående arbeid skal sikre en faglig forsvarlig behandling av plansaken. Dette omfatter også å ivaretar en hensiktsmessig fremdrift og økonomi.

Om "workshop-modellen".

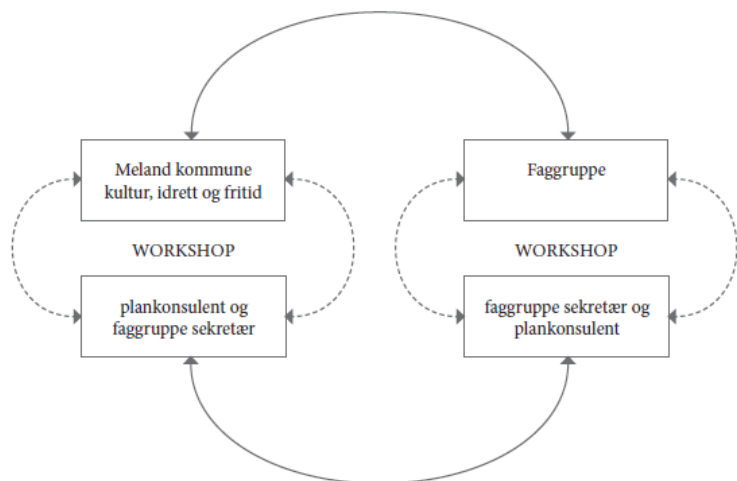
Utarbeidelse av mulighetsstudier, og medvirkningsprosesser i forbindelse med igangsatte planprosess anbefales gjennomført innenfor en "workshop-modell".

"Workshop-modellen" baserer seg på at det etableres en tverrfaglig faggruppe som vil være ansvarlig for gjennomføring av mulighetsstudiet (jf. senere beskrivelse). Faggruppen vil gjennomføre mulighetsstudiet med basis i en rekke workshops.

Parallelt med workshops i faggruppen gjennomføres arbeidsmøter med lokale grupper/ interesseorganisasjoner og myndigheter. Innspill og retnings-linjer fra disse arbeidsmøter vil være gjenstand for faggruppens påfølgende arbeide, eksempelvis som tema ved neste workshop internt i faggruppen.

Vi mener "workshop-modellen" inneholder muligheter for å gjennomføre planprosessen innenfor tidligere nevnte målsetninger for arbeidsmetodikk og ser følgende fordeler:

- En åpen modell som muliggjør reel medvirkning i planprosessen eksempelvis ved å gjennomføre parallelle workshops (ref. figur).
- En fleksibel metodikk som åpner for god informasjonsflyt og mulighet for omstilling som følge av innspill eller endrede premisser for planarbeidet (ref. figur).

Eksempel på informasjonsflyt ved gjennomføring av parallelle workshops innenfor en workshop-modell.

NOTAT

Metodikk ved gjennomføring av områdeplan for Midtmarka - Rotemyra, Flatøy, Meland kommune

Organisering av faggruppe

Workshop-modellen inneholder ingen mekanismer som automatisk sikrer faglig bredde. Gode prosesser knyttet til *etablering* av faggruppen og sikring av faglig bredde vil derfor være et viktig suksesskriterium. Vi anbefaler derfor at dette gjennomføres i tett dialog med Meland kommune, Vest Land Eiendom AS og Opus Bergen AS.

Vi anbefaler følgende prinsipper for organisering av faggruppe:

- Faggruppe for utarbeidelse av mulighetsstudier/ underlag for områdeplan engasjeres av Vest Land AS.
- Faggruppen skal ha en tverrfaglig profil og omfatte fagpersoner fra 4 til 6 fagmiljøer. Det er utarbeidet en foreløpig liste over aktuelle partnere i faggruppen, som del av dette notat, men endelig avklaring av deltagere bør gjøres i dialog med plankonsulent, Vest Land Eiendom AS og Meland kommune.
- Vi legger opp til en åpen prosess og i denne sammenheng mener vi at Meland kommune og nabokommuner (Lindås kommune, herunder også interkommunale organ) kan være representert ved workshopene.

Faggruppen

Følgende kriterier vurderes som sentrale ved sammensetning av faggruppe:

1. Faggruppen skal være tverrfaglig og omfatte ressurser med planfaglig, arkitekt- og landskapsarkitekt kompetanse knyttet til områdeutvikling.
2. Faggruppen bør omfatte forskningsbasert kompetanse og dermed sikre at valgte løsninger er bredt faglig vurdert og forankret.
3. Faggruppen bør inneholde ressurser fra plankonsulent (Opus Bergen AS), og dermed styrke kontinuitet og informasjonsflyt i organisasjonen.
4. Faggruppen bør omfatte Vest Land Eiendom AS. Vi ser det som et viktig suksesskriterium at eier får god innsikt i og forståelse for de verdivalg som legges til grunn for mulighetsstudiet.
5. Meland kommune skal være en del av faggruppen.

Ledelse

Faggruppens arbeid vil bli ledet av et eget sekretariat. Sekretariatet vil bli engasjert av Vest Land Eiendom AS, og bestå av ressurser fra 3RW arkitekter og Opus AS. Sekretariatet vil ha ansvar for forberede og lede prosessene rundt faggruppens arbeid, herunder sikre informasjonsflyt mot eksterne parter. Vi anbefaler at sekretariatet blir ledet av 3RW arkitekter ved siv. Ark Jakob Røsvik, som innehar nødvendig kompetanse og erfaring knyttet å gjennomføre slike prosesser.

Sekretariatet vil ha følgende ansvarsområder:

- Utarbeide underlag for faggruppens prosjekteringsarbeid (kartmateriale, modell, analyser) jf. avsnitt om faggruppens arbeidsmetodikk.
- Delta i og lede workshops med faggruppen (målstyring), jf. avsnitt om arbeidsgruppens arbeidsmetodikk.
- Sikre at faggruppens arbeid mellom workshops planter i mulighetsstudiet.
- Gjennomføre arbeidsmøter med interesseorganisasjoner og lignende i forkant av- og mellom workshops. Sikre at synspunkter herfra blir tatt opp i faggruppen og eventuelt innarbeidet i mulighetsstudiet.
- Sammenfatte mulighetsstudie, herunder å foreta kvalitetssikring.

NOTAT

Metodikk ved gjennomføring av områdeplan for Midtmarka - Rotemyra, Flatøy, Meland kommune

Spesialistkompetanse

Behov for spesialistkompetanse knyttet til områdeutviklingen sikres ved at det etableres en rådgivningsgruppe som kan støtte faggruppens arbeid. Dette vil sikre at faggruppen fortløpende, og som en del av prosjekteringsarbeidet, kan avklare realismen i de løsninger som er aktuelle å basere planforslaget på. Undersøkelser av planområdet (kulturminner, biologisk mangfold, livet i strandsonen, friluftinteressene, klima, risiko og sårbarhet, landskapsverdier) er nå under utarbeidelse og vil være underlag for faggruppens arbeid. I denne sammenheng vil behovet for spesialistkompetanse være isolert til prinsippavklaringer, eksempelvis innenfor energi, infrastruktur mm.

Rådgivningsgruppen vil bestå av fagpersonell fra Opus Bergen AS og eksterne leverandører.

Deltagere i tverrfaglig faggruppe

Det er pr. dato ikke engasjert deltagere i faggruppen. Følgende liste gir en oversikt over mulige kandidater.

Forskningsmiljøet

Camilla Ryhl (Bergen Arkitektskole) sivilarkitekt med phd. Innenfor universell utforming, utvikling av boligområder.

John Pløger (RUC- DK) sosiolog, tidligere drevet med forskning i regi norsk institutt for by- og regionforskning. Mye erfaring med forskning knyttet til planlegging/ distriktsutvikling.

Fagmiljøet (ARK, LARK, planlegging)

OPA form, ungt lokalt arkitektkontor med bred erfaring innen utvikling av mulighetsstudier.

Lala Tøyen – landskapsarkitekter med høy kompetanse på grønn byutvikling/ bærekraft, sykkel (kanskje på dem, litt overlappende dersom W8 er en med).

Eriksen & Skajaa – arkitekter, økologi/ bærekraft/ økolandsbyer, referanse Strusshamn (dette prosjektet er mye større men erfaringsoverføring vil være mulig).

Transform Architects – DK, kontor med bred portefølje, mye erfaring med planlegging, -grunderne har forskningsbakgrunn. Har jobbet med området rundt Sartor senter (Straume kommune). Referanse «Fremtidens forsteder».

Cebra – DK, kontor med stor erfaring innen utvikling av bla. boligområder.

Open Ends – Ungt kontor fra Paris med stor erfaring knyttet til områdeutvikling, urbaniser, kollektivtransport. Tilknyttet forsknings- og utdanningsmiljøene i Frankrike.

Ressurser fra Opus Bergen AS

Ressurser fra 3RW arkitekter

Ressurser fra Meland kommune

NOTAT

Metodikk ved gjennomføring av områdeplan for Midtmarka - Rotemyra, Flatøy, Meland kommune

Medvirkning

Det er laget en egen plan for medvirkning. Flere av aktivitetene her berører og har betydning for arbeidet med workshopene. Det gjelder både forberedelser og bearbeiding av sluttresultat.

Disse vil være deltakere i medvirkningsprosessen

- Politikere og politiske organ
- Kommunens etater
- Regionalt planforum
- Nabokommuner og interkommunale organ
- Innbyggerne i Meland kommune
- Lag og organisasjoner
- Næringslivet
- Barn og unge

For å sikre en god medvirkning blir det tatt i bruk ulike virkemiddel

- Møter
- Workshop
- Egne tiltak for å få med barn og unge
- Kontordager/utstilling
- Folkemøter
- Egne nettsider og sosial medier
- Offensiv mediekontakt

Det vises for øvrig til medvirkningsplanen.

Særlig om arbeidsform og metodikk for faggruppens arbeid

Utarbeidelse av underlag for områdeplan vil være en kompleks oppgave og det vil være risiko for at arbeidet utfordres av store mengder detaljerte problemstillinger som må løses. Dette kan medføre at overordnede mål og visjoner forvirrer i prosessen.

Et viktig suksesskriterium for arbeidet med områdeplan vil derfor være å styre ressursbruken slik at de riktige tema adresseres på riktig tidspunkt i prosessen, og dermed sikre at alle tiltak (selv svært små og detaljerte) alltid har en sporbar kobling til de overordnede målsetningene med arbeidet.

Vi anbefaler at faggruppen arbeider innenfor en metodikk som ikke fremskriver eller spår hvordan fremtiden vil bli, men tar utgangspunkt i et fremtidig mål og identifiserer gjennom tilbake-skriving ("backcasting") de nødvendige tiltak som evner å innfri og realisere dette mål. En slik metodikk sikrer at arbeidet hele tiden beveger seg i riktig retning.

Metodikken består av 3 hovedelementer:

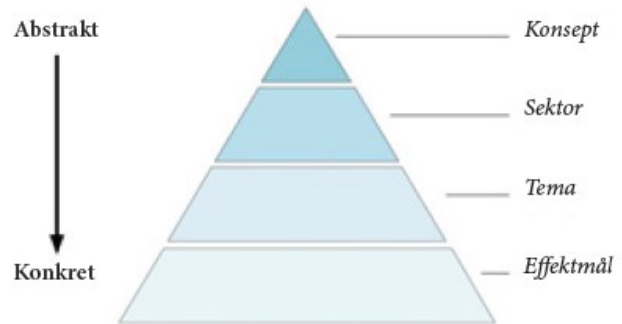
1. Makrovurdering av mål og tiltak ("top down")

NOTAT

Metodikk ved gjennomføring av områdeplan for Midtmarka - Rotemyra, Flatøy, Meland kommune

Denne prosessen tar for seg å definere veien fra overordnede konsepter til konkrete effektmål. Makrovurderinger etablerer konseptets overordnede mål og det utarbeides et standardutvalg av operasjonelle mål. Makrovurderingen er uavhengig av en konkret situasjon og kan forankre konseptets hoved- og delmål slik at dette ikke er et produkt av "hva som er mulig".

Som eksempel kan et overordnet konsept være å "Styrke og videreutvikle regionsenteret Knarvik, og legge til rette for utvikling av aksene Frekhaug – Flatøy – Knarvik". Det blir da viktig å definere hvilke ulike sektorer begrepet "videreutvikle... aksene Frekhaug - Flatøy - Knarvik" omfatter. Det kan være i forhold til kollektivtransport, tilrettelegging for myke trafikanter, planlagte offentlige programmer osv. Hver av disse sektorene inneholder ulike tema.

Illustrasjon makrovurderinger av mål og tiltak

Ift. sektoren "kollektivtransport" kan slike tema eks. være knutepunkt og holdeplasser buss, transporttid og intervall osv. Innenfor hvert av disse temaene kan man da definere effektmål; hva skal etterstrebes for å sikre eksempelvis gode knutepunkter for kollektivtransport? Her kan slike effektmål eksempelvis være "sentral lokalisering, samlokalisering med andre offentlige programmer (sentrumsdannelse), oversiktlig organisering, universell utforming osv.". På bakgrunn av en slik inndeling kan man da utarbeide en palett av ulike effektmål som man benytter for å styre småskala-diskusjoner i riktig retning slik at de hele tiden bidrar til å underbygge de overordnede målsetningene og visjonene.

Denne delen av arbeidet vil bli gjennomført som del av faggruppens første workshop og gjennomføres som verdidiskusjoner som i sin tur kan avgrense de enkelte oppgaver. Fasen vil avsluttes ved at det utpekes en rekke deloppgaver som skisseres og utvikles av faggruppen i perioden frem mot neste workshop. Foreløpig ser vi for oss at enkeltpersoner/ enkeltfirmaer kan få ulike typer "hjemmelelse". Eksempelvis nevnes: hvordan utvikle en attraktiv og tilgjengelig sjøfront?, hvordan utvikle terrengtilpassede bygningstypologier?, infrastruktur og kollektivtransport? osv.

Skissering av løsning for de enkelte oppgaver fordrer nærmere sektorvis analyse.

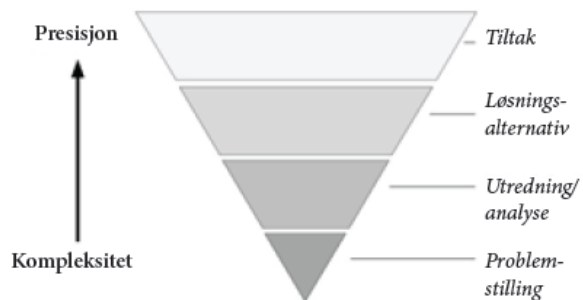
2. Sektorvis analyse og tiltak ("bottum up")

Sektorvis analyse er en forutsetning for at konseptet kan tilpasses og implementeres i den aktuelle situasjon. Dette beror på at de operasjonelle målene ikke vil bli realisert isolert. Hver enkelt lokasjon vil ha ulike behov, forutsetninger og utfordringer. Standardutvalget av operasjonelle mål vil fungere som en veileder for å avdekke hvilke tiltak det er behov for eller anledning til å gjennomføre. Hvert av de aktuelle tiltak vil sannsynligvis "score" innenfor flere operasjonelle mål.

NOTAT

Metodikk ved gjennomføring av områdeplan for Midtmarka - Rotemyra, Flatøy, Meland kommune

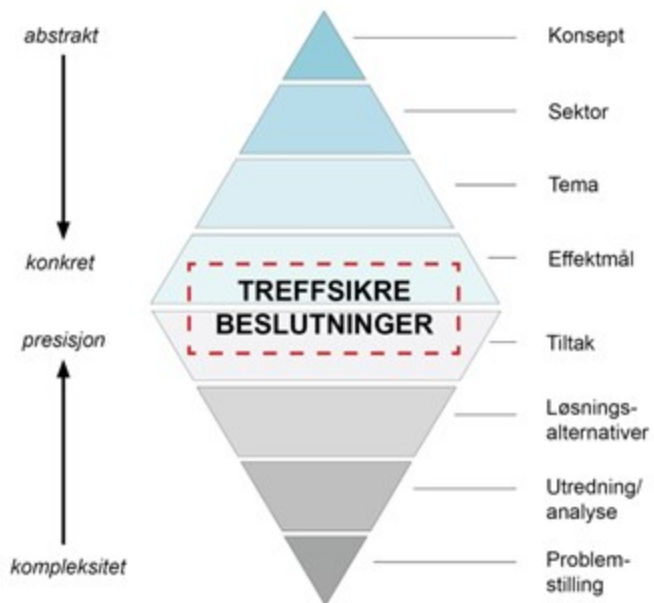
For å følge eksempelet vi brukte i punktet over, så kunne en problemstilling her være plassering og utforming av sentralt kollektivknutepunkt innenfor planområdet. Dette ville da blitt belyst gjennom et delstudium der man hadde kommet frem til en eller flere ulike alternativer. De ulike alternativene ville inneholdt et sett med tiltak, og disse tiltakene kunne da sammenholdes med de effektmålene man har forankret som del av makrovurderingen. Ett alternativ ville kanskje hatt en utforming hvor holdeplass for buss samlokaliseres med mulig fremtidig båtterminal. Dette ville da kunne måles mot det ene effektmålet om "sentrumdannelse" osv.

Illustrasjon sektorvis analyse og tiltak

3. Syntese – tiltaksmenyer

Resultat av en sektorvis analyse utgjør underlaget for å spissformulere konkrete tiltak som forholder seg til overordnede mål. På bakgrunn av dette kan man utarbeide konkrete tiltaksmenyer/ideforslag som forholder seg til overordnede målsetninger for planen, herunder eksempelvis kommunale og interkommunale ambisjoner. Tiltaksmenyene vil være unike for den enkelte lokasjon, og sikre at beslutningene som tas er treffsikre. Med dette menes at foreslåtte løsninger er basert på både deres evne til å løse lokale problemer, og ivareta overordnede visjoner og mål for prosjektet (jf. figur på neste side).

Arbeidet i denne fase, vil i korte trekk handle om å sy sammen et helhetlig forslag for utvikling av planområdet. Utgangspunktet vil være en serie med sektorvise delstudier (jf. pkt. 2). For å følge eksemplet over vil det i denne fase bli funnet løsninger for hvordan vårt kollektivknutepunkt (som svarer på mål om sentrumdannelse) kan understøtte eksempelvis bustadsutviklingen (hvor målsetningen eksempelvis har vært bærekraft og gode sosiale møteplasser). På et overordnet nivå vil fasen være preget av å finne løsninger hvor ulike tiltak og målsetninger kan understøtte og tilføre hverandre kvalitet.

Arbeidet vil bli påbegynt i workshop nummer to, hvor grove planskisser utvikles på et konseptuelt nivå.

NOTAT

Metodikk ved gjennomføring av områdeplan for Midtmarka - Rotemyra, Flatøy, Meland kommune

Verktøy

Gjennomføring av det forestående arbeid innenfor en workshop-modell fordrer god forberedelse, ledelse og styring av den planfaglige diskusjonen mot konkrete målsetninger. Gjennomgått arbeidsmetodikk for faggruppen vil være et godt verktøy for å styre progresjonen for faggruppens arbeid, og sikre at de løsninger som presenteres er forankret lokalt.

I tillegg til å ha en god metodisk plattform for arbeidet, vil det også bli langt vekt på forberedelse i forkant av workshops.

Innen det igangsettes workshops med faggruppen vil det bli utarbeidet en større fysisk modell (eksempelvis 1:500 modell) og det vil bli foretatt grunnleggende og i hovedsak verdinøytrale analyser av planområdet (eksempelvis topografi, solforhold, vindforhold, vassdrag og våtområder, turstier, naboforhold osv.). Ved å vektlegge god forberedelse herunder utarbeide basismateriale for skissering og ideutvikling, er det vår hensikt å styre prosessen mot utvikling av konkrete forslag for planområdet.

Etablering av en fysisk modell vurderes også å være et godt verktøy i forbindelse med medvirkningsprosesser, og vil bidra til at flest mulig greier å sette seg inn i planforslaget og de løsninger som er foreslått. Dette er en forutsetning for at lokalmiljøet samlet sett får gode muligheter til påvirkning.

Prosess

Etter avsluttet workshop nr. to, vil det være behov for bearbeiding av de overordnede og konseptuelle ideer som er utviklet. Faggruppens ledelse herunder særlig 3RW arkitekter vil sikre at dette blir gjennomført i dialog med myndigheter, plankonsulent og Vest Land Eiendom AS.

Det tas sikte på å utarbeide to alternativer for utvikling av planområdet. Alternativene vil være sammenlignbare og eksemplvis skille seg med hensyn til tetthet og byggehøyder o.l.

Mulighetsstudie for utvikling av planområdet avsluttes med mindre utstilling og presentasjon lokalt. Det endelige produkt vil omfatte modellarbeid, illustrasjoner og nødvendig underlagsmateriale for gjennomføring av planprosessen.

Dersom plankonsulent under utredninger ser behov for ytterligere avklaringer av alternativene, vil det være mulig å innhente supplerende materiale fra faggruppen.

3RW arkitekter vil som del av faggruppens sekretariat følge planprosessen frem til endelig godkjenning og slik sett sikre kontinuitet. Eksempler på bistand i etterfølgende faser kan være knyttet utarbeidelse av tilleggsmateriale, gjennomføring av endringer og justeringer valgte alternativ som følge av utredningens konklusjoner eller utarbeidelse av beskrivelser.

NOTAT

Metodikk ved gjennomføring av områdeplan for Midtmarka - Rotemyra, Flatøy, Meland kommune

Forenklet organisasjonsplan “workshop-modellen”, med tverrfaglig faggruppe.

Faggruppen vil inngå i prosjektorganisasjonen som rådgiver og bistå plankonsulent og Meland kommune i arbeidet med å utvikle beslutningsunderlag.

